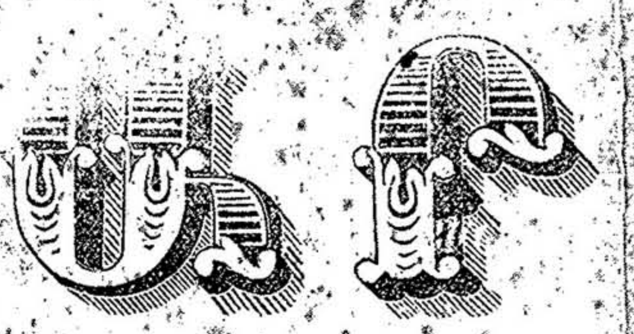
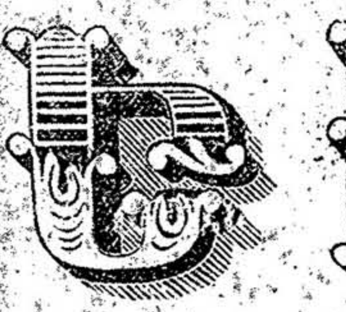
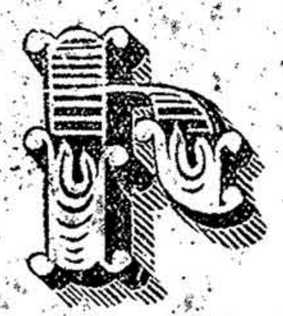
ՀԱՏԸ 5 ՄԻԼԷՄ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
Տարեկան Վեցամսեայ
ՕՍ. Ղ. Ո. 80 40
ՀԱՄԱՆ ՖՐ. 20 10

ՆՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ

ԾԱՏԵՐ՝ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱՐԵՒ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԻՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Շարա Աղու Տարսար, Թիւ 16
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀԱՍՑԷ
Journal AREV
B. P. № 297
Alexandrie, EGYPTE

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԽՕՍՔԸ

...ք աղէկ գործ մը և օգտա... րծ մը կատարելու համոզու... ենք՝ այս միջոցիս այս Թեր... քատարակութեան ձեռնարկե... Ասիկա կ'ընենք առանց հպար... ծեան, բայց նաև առանց կեղծ... եստութեան։

Ուղղութեան և սկզբունքներու ...ին երկար պիտի չխօսինք այս... ղ։ Եթէ կան ընթերցողներ որոնց ...ղէն ծանօթ չէ խմբագրին հինէն ...մեր հետևած ուղղութիւնը, ԱՐԵՒի ...պարունակութիւնը շուտով պիտի գայ ...լուսաբանել զիրենք։

Միայն սա՛ կ'ուզենք այստեղ ան... միջապէս ըսել՝ թէ ԱՐԵՒ քաղաքա... կան կուսակցութեան մը օրկանը չէ ...չպիտի ըլլայ։

Հակա-կուսակցական օրկան մըն ...ալ չէ սակայն։ Ազգային այս բաղ... դորոշ վայրկեանին — սաը շատ գոր... ծածուած է, բայց ըսել այսքան ...ենք եղած չէ — ազգային շահերու ...պաշտպանութեան ... օրկան մը ըլլալը իր խորհ հաւատքն է, և այդ պաշտպանութեան գործին ...չուրջ բոլոր Հայերը միացած տես... նելը՝ իր ամենէն ջերմ փափաքը։

Աւելցնենք թէ՛ քան ալ, իր... ըև լրագրող, մասն գերին վրայ բարձր գաղափար ունենալ և զայն ...ածնել տալ ուրիշներուն, ...ինչափ ալ միտ չենք սակայն կարծելու համար լրագրութիւնը, առանձինն, կրնայ այսպէս ծայրը ծայրին ստեղծել յառաջ տանիլ ...այսքան ընդարձակ ...րագիր մը։ Բա... ...բաղդաբար, ազգային շահերու պաշտպանութիւն գործ մըն է որ ...կած է ...ւեր, որ իր մէջ ...կը պարունակէ նաստկին հասնե... լու համար ... բոլոր մի... ջոցները, և որոն ...ցիլ, որուն այս կամ այն կերպով ենք ուզուած ...բովանդակ ծառայութիւնը բերել մեր ամենէն նուիրական պարտքը կը համարենք։ ԱՐԵՒ ...րատարակելով մեր մտադրութիւնը ծառայութիւնը պիտի ըլլայ ...մն աշխատիլ այս կենսական գործին շուրջ թրթռա... ցընելու Եգիպտոսի և Արտասահմա... նի Հայութեան միտքը, և անոր կամքը, մտքի, դրամի ու ի հարկին ...ազուկի ուժերը աւելցնելու այդ ...րծին վրայ։

Ժամանակը պիտի ցուցնէ, և մօ... տաւոր ժամանակը, թէ ո՛ր աստի... ճան հիմնաւոր ու արդարացի է մեր ներշնչ... ...աւատքը։ Մինչև ... ժողովուրդը վարկ ...վրայէն՝ այնպիսի

գործիչ անձնաւորութիւններու ա... րանք մինչև այսօր երբեք խաբուած չեն զինքը։

Անձնաւորութիւններու խօսքը ը... նելով՝ հա՛րկ է որ ըսենք այստեղ թէ մենք ունեցած չենք և ԱՐԵՒն ալ պիտի չունենայ ընկերական ու նիւթական աւելի կամ նուազ շող... շողուն գիրքերուն ռամիկներու կամ շահախնդիր նկարագիրներու վրայ ներգործած հրապոյրը։ Մենք չենք յարգեր ու կ'ուզենք որ ժողո... վուրդն ալ չյարգէ նիւթական ու ընկերական դիրքը երբ անոր ...նէ միանաք մտքի և սրտի յատ... կութիւններ, և մենք չենք ծռիր բոլոր այս յատկութիւնները ունեցող ամենաբարձր անձնաւորու... թեան մըն ալ առջև՝ երբ ան պանոնք ի սպաս չի դներ, պէտք եղած պա... հուն, իր ազգին ու իր հայրենիքին։ Քամոս-Բալթեան իրաւունք ունէր, և ասիկա վճռական վայրկեաններու ... ...ւր համբաւաւոր թէել ենուներու շարքը կը նետէր։

Զենք յարգեր յատուկ այն Հայերը, ինչ դիրքի և մտքի տէր ալ ըլլան, որոնք զուրկ են ազնուութեան, զո... հողութեան և ժողովրդասիրու... թեան ոգիէ։ Կ'ատենք մանաւանդ վատութիւնը, նկարագրի տկարու... թիւնը, և կը պաշտենք յանդուգն ու քիչ մըն ալ խիզախ բնաւորու... թիւնները որոնք իրենց գաղափարին պաշտպանութեան համար ամէնհնկա... տում տաքի տակ կ'առնեն, իրենց բարեկամները վշտացնելէ չեն վախ... նար և՛ անժողովրդական ըլլալէ հո... գերնին չեն ըներ։ Ազգ մը որ այս... պիսի անհատականութիւններ շատ չի հաշուեր իր ծոցին մէջ, դժբախտ ազգ մըն է, և մեր ազգը այս տե... սակէտով ալ քիչ մը շատ դժբախտ է։

Գալով հայ ժողովուրդին անա... նուն ղանգուածին որ իր մէջէն պի... տի հանէ և պահէ այս կարգի ուժե... րը և որուն մէջ կը գտնուի իրա... պէս ամբողջ ուժը, ամբողջ բարիքը, ազատութիւնն ու գեղեցկութիւնը մեր ապագային, գենք շատ սիրող մը միայն իրեն պիտի ըսէր, և մենք կ'ըսենք իրեն.

— Բեզ շողոքորթելով չէ որ քե... զի կարելի է ծառայել։ Քու օգուտ... չելի առաքինութիւններուդ հետ անհանելի թերութիւններ ալ ունիս. երբեւան հանէ՛, պանծացի՛ր ու տա... րածէ՛ աշխարհի առջև, հայրենիքիդ ազատութեան այս նախօրին, առա... քինութիւններուդ ամբողջ ծածուկ ու հարուստ գանձերը, և դաչէ՛, տուեր՝, սպաննէ՛ բոլոր թերու... թիւններդ, բոլոր տկարութիւններդ։ Երբ տիեզերքը երկանքի մէջ է այ... սօր, երբ ազգերը դեռ նման կը վաղցնեն իրենց արիւնը և երբ ի... րաւունքի ու արդարութեան կողմէն կռուող մեծ դաշնակից ազգերը վա... ղը երկրագունդի կեանքին մէջ նոր դարագլուխ մը պիտի բանան, դո՛ւն պիտի մնաս միայն որ քու չկամու... թեամբդ և քու անմիաբանութեամբդ ձեռքերդ պարապ պիտի դառնաս ազգերու անօթութիւնը կշտացնել կոչուած ազատութեան սեղանէն բաշ... խումէն, կամ կռնակ դարձնելով ծագող արշալոյսին պիտի երթաս նորէն, և այս անգամ վերջնապէս, գերեզմանի մութ դռնէն ներս մտնել ուրկէ ի դուրս դանդաշող քայլերովդ վայրկեան մը դուրս ել... լէր փորձեր էիր։

«Բայց դուն թոյլ պիտի չտաս որ այնպէս ըլլայ, չէ՞ . . . .»

Մենք ահա, այս ոգիով, և այս ոգին կրող ձեռնահաս և անձնուէր գործակիցներով, կ'սկսինք աշխա... տութեան, ու վստահ ենք թէ մեր աշխատութիւնը ապարդիւն պիտի անցնի։

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍԱՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Մէկ քանի օրէ ի վեր հեռագիրներ կը հասնին Կ. Պոլսոյ մէջ բազմաթիւ Հա... յերու ձերբակալումը եւ աքսորը գուժող։ Սելանիկէն վերջին հեռագիր մը, այս... պէս, մայրաքաղաքէն վտարուած Հայե... րուն թիւը 3000 կը ծանուցանէր։

Սպասելով աւելի որոշ լուրերու, առայժմ վերապահութեամբ կ'արտատպենք Երէկուան Մեսաճէրօ Էճիզիանօի հետև... եալ տեղեկատուութիւնը.

«Աթէնքէն տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ Կ. Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած կերպով պատրաստութիւններ առաջ կը տարուին Հայկական ապստամբա... կան շարժումի մը համար, առաջնոր... դուած յայտնի հայրենասէր Տիրան Պա... ալիկեանէ։

Սապահ լրագրի խմբագրապետը եւ Սուլթանիէ վարժարանի տնօրէնը, կ'ըս... ուի թէ պարագլուխներն են այս շար... ժումին որ պիտի պայթէր դաշնակիցնե... րու Տարտանէլ ցամաք ելնելու օրն իսկ։

Թուրք ոստիկանութիւնը տեղեկու... թիւն ստացած ըլլալով՝ անոնց ձերբա... կալութիւնը կատարեց, հայ հարուստի մը տան մէջ ժողով գումարած միջոցին։

Բազմի չափ ուրիշ պարագլուխներ ալ նոյնպէս ձերբակալուեցան։

Խուզարկութիւններու հետեւանքով գիւտնաթուղթերը եւ ուրիշ կարեւոր գրութիւններ գրաւուեցան»

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Մայիս. — Իտա... լական եւ Յունական աղբիւրներէ հասած հեռագիրները կը հաստատեն թէ Դաշնակիցներու նաւատորմիղ... ները ամսուս 5ին՝ ռմբակոծած են Տարտանէլի անցքին նեղ մասը եւ բոլոր բերդերն ու ամրութիւններն լռեցուցած են մինչեւ Նագարա։ Միայն այս վերջին բերդը դեռ դի... մադրութիւն կը ցուցնէ։

Դաշնակից զօրքերը դրաւեցին Քիրիթիա եւ նորադոյն զօրաբա... ժիններ ցամաք հանեցին Կէլիպօ... լուի թերակղզւոյն այլեւայլ կէտե... րուն վրայ, իսկ Գապա-Թէփէ ել... լող գունդերը դրաւեցին խիստ կա... րեւոր դիրքեր։

Դաշնակից նաւատորմիղներուն եւ հրետանիներուն ռմբակոծումը տեւեց 70 ժամ շարունակ։ Թուր... քերու կորուստը ահագին է։

Սօֆիայէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Դաշնակից եւ Օսմ. բանակներուն միջեւ պատերազմը բուռն կերպով կը մղուի Պուլայըրի արեւմտեան ծո... վափին վրայ ուր Դաշնակից զօրա... գունդեր ցամաք ելած են։

Աթէնքէն առնուած լուրերու համաձայն, Դաշնակիցներու մարտա... նաւները ռմբակոծեցին Իզմիրի եւ Ուրլայի զօրանոցները։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Մայիս. — Գերմա... նիոյ Հռոմի դեսպան իշխան Պիւլով ընդունուեցաւ Իտալիոյ թագաւորէն. կը կարծուի թէ ասիկա հրաժեշտին ունկնդրութիւն մը ըլլայ։ Այս գի... շեր բազմաթիւ ճեպընթացներու երթ... եւեկութիւնը արգիլուեցաւ, իսկ Գերմանացիք մեծ թիւով կը մեկնին իրենց երկիրը։ (Մուգաթթամ)

ՀՌՈՄ, 9 Մայիս. — Քայզէրը թագաւորին ուղղած հեռագրով մը կը խնդրէ իր աջակցութիւնը, որ... պէս զի Աւստրօ-Իտալական համա... ձայնութեան համար թափուած ջան... քերը յաջողին. կը կարծուի թէ ա... սիկա վերջին յուսահատական միջոց մըն է։ Քայզէրը թագաւորին ուղ... ղած է նաեւ ինքնագիր նամակ մը։ Կը հաղորդուի թէ Աւստրիոյ վերջին առաջարկութիւններուն մէջ չկայ Թրի... էսթէն եւ հետեւաբար, ասոնք չեն կրնար ընդունուիլ։ Վատիկանի մօտ Աւստրիական դեսպանատան պաշտօ... նէութիւնը երէկ մեկնեցաւ։

Բարիզ 8 Մայիս. — Ուրբաթ արշա... լոյսին Պելճիքայի մէջ Գերմանացիները ...ստիօրէն յարձակեցան անգլիական գծե... րուն վրայ Սէն Ժիւլիէնի մօտ. այս յար... ... ... կորուստներ ունեցաւ. Իբրի հարաւային կողմը, թիւ 60 կողին վրայ։ անգլիական բանակները վերագրաւեցին երէկ, որ ա... ռաջ իրենց կորսնցուցած խրամատները։ Հիւսիսային ...ի ուրբաթի գիշերը, ... մեն ձեռնարկեց երկու փոքր յարձակում... ներու, մին Բոքին մէջ, միւսը Շամփա... նիի մէջ, Պոնմուսոնի մարտկոցին վրայ ...ւ ... մղուեցաւ թնդանօթի եւ աջեւսի հարուածներով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՒ

Ն. Վ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ ՊԱՇՏՕՆԸ

Վեհ. Կաթողիկոսին երկու հեռագիրները. — Պօղոս Փաշա Նուպար միակ ներկայացուցիչ Կաթողիկոսին. — Պատուիրակութիւնը միմիայն Թրքահայերէ կը բաղկանայ. — Աշխատութեանց հիմ Հայկական Դատը պաշտպանել Ինքնավարութեան հիման վրայ. — Տէր. Զավրիէվի եւ Թիֆլիզի Կեդր. Յանձնախումբին հեռա... գիրները. — Պօղոս Փաշա Նուպարի մեկնումը Գա... հիրէէն. — Թեմական ժողովին ուղերձը եւ Ա... ռաջնորդ Ս. Հօր խօսքը. — Զակազիկի Հայոց խանդավառ ընդունելու... թիւնը։

Ն. Վ. Պօղոս Փաշա Նուպար, ընկե... րակցութեամբ փաստաբան Տիար Վահան Մալէզեանի, անցեալ երկուշաբթի օր Բօր-Սայիտի ճամբով Եւրոպա մեկնեցաւ, Հայկական խնդիրը Դաշնակից Պետու... թեանց Դահլիճներուն մօտ հետապնդելու նպատակաւ։

Նորին Վսեմութիւնը Բարիզ կը հաս... տատուի, բայց հաւանական է որ, երբ հարկը պահանջէ, Լոնտրա եւ Բեդրօկրատ ալ այցելէ։

Պօղոս Փաշա Նուպար հարկադրու... ցաւ յանկարծակի Եւրոպա մեկնիլ՝ վեր... ջերս Վեհ. Կաթողիկոսէն ստացած երկու սեռապղական հեռագիրներուն վրայ։

Առաջին հեռագրով Ն. Ս. Օծութիւնը Վսեմութեան կը ծանուցանէր թէ Տեար Տօքթ. Զավրիէվ եւ Ղուկասօֆ Լոնտր մեկնած են եւ քաղաքական կարեւո տեղեկութիւններ ունէին իրեն հաղ... գնելիք։ Ուստի կը խնդրէր որ Փաշա անմիջապէս Եւրոպա մեկնի։ Վեհ. Հա...

[illegible] կը յաւելու, թէ իրեն մինակ ներկայացուցիչ կը կարգէ Ն. Վսեմութիւնը Դաշնակից պետութեանց մօտ, եւ միանգամայն զինքը նախագահ կ՚անուանէ Ազգային Պատուիրակութեան։

Այս հեռագրին ինչ ինչ մասերը քիչ մը մութ գտնելով՝ Պօղոս փաշա Նուպար հեռագրած Վեհ. Հայրապետին հարցուց թէ որո՞նք են Ազգ. Պատուիրակութեան միւս անդամները եւ ինչ հիման վրայ պիտի պաշտպանուի ազգային դատը։

Վեհ. Հայրապետը փութաց պատասխանել որ Ազգ. Պատուիրակութեան անդամները նոյնը պիտի ըլլան ինչ որ էին Հայկական Բարենորոգմանց հետապնդումներուն, այսինքն Եւրոպայի առաջնորդ Գեր. Գէորգ եպիսկ. Իւթիւճեան, Պօղոս փաշա Նուպար, Եաղուպ Արթին փաշա եւ Ծեր. Յարութիւն Մոսդիչեան, բոլորն ալ [illegible]։ ԻՍԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԵԼՈՒ Է ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱՅ։

«Ամէնքն ալ Թրքահայ» պարբերութիւնը բացատրութեան կը կարօտի։

Բարենորոգմանց խնդրոյն առթիւ, Պօղոս Փաշա Նուպար պահանջած էր որ Թրքահայ դատին ներկայացուցիչներն ամէնքն ալ Թրքահայ ըլլան, որպէսզի քաղաքագիտական խոչընդոտներու տեղի չտրուի։ Արդ, Վեհ. Հայրապետը ուզած է իր վերյիշեալ հեռագրով շեշտել որ այս անգամ եւս այդ սկզբունքը պիտի յարգուի համանման պարագաներու, որով Ազգային Պատուիրակութեան մէջ ո՛չ եւ է ռուսահայ չպիտի գտնուի։

Պօղոս Փաշա Նուպար չափազանց գոհ մնաց Վեհ. Հայրապետին այս երկրորդ հեռագրէն եւ փութաց պատասխանել թէ կատարելապէս համաձայն է ու քիչ օրէն Եւրոպա կ՚ուղեւորի։

Ն. Վսեմութիւնը անհատական հեռագիր մըն ալ ստացաւ Տօքթ. Զավրիեվէն որ այս պահուս Լոնտրա կը գտնուի։

Յարգելի Տօքթօրը կ՚իմացնէ այդ հեռագրով թէ ինքը յատկապէս Եւրոպա մեկնած է Ն. Վսեմութեան հաղորդելու ինչ ինչ կարեւոր տեղեկութիւններ եւ այս մասին տեղեկագիր մը պատրաստելու ձեռնարկած է։ Տօքթ. Զավրիէվ կը յաւելու թէ ինքզինքը բոլորովին Ն. Վսեմութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ եւ պատրաստ է իր աշխատակցութեան բաժինը բերելու։

Պօղոս Նուպար Փաշա հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնեց Տօքթ. Զավրիեվին եւ իմացուց թէ ամսոյս 4ին Եւրոպա կը մեկնի։

Մեկնումէն երկու օր առաջ, Ն. Վսեմութիւնը Թիֆլիսի Կեդրոնական Ցանձնաժողովէն ստացաւ յոյժ փաղաքշական հեռագիր մը, որով ջերմ համակրանք կը յայտնուէր փաշային գործունէութեան եւ միեւնոյն ատեն թախանձագին կը խնդրուէր անմիջապէս Եւրոպա մեկնիլ եւ Հայկական Դատին պաշտպան կանգնիլ։

Պօղոս Փաշա Նուպար հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնեց Թիֆլիզի Կեդրոն. Ցանձնաժողովին եւ իմացուց թէ արդէն ինքը որոշած է քիչ օրէն մեկնիլ։

Պօղոս Նուպար Փաշա Ուրբաթ օր հրաժեշտի առաւ Ն. Բարձրութիւն Սուլթանէն, Բրիտանական կառավարութեան ներկայացուցիչ Սըր Հէնրի Մաքմահոնէն եւ Եգիպտոսի զինուորական իշխանութեան պետ Զօրավար Մաքսուէլէն։

Ն. Վսեմութիւնը, մեկնելէ առաջ երկար եւ յոյժ շահեկան տեսակցութիւններ ունեցաւ քաղաքական եւ զինուորական կարեւոր անձնաւորութիւններու հետ։

* * *

Կիրակի, 2 Մայիս, Գահիրէի կայարանը փութացած էր, որոշեալ պահէն շատ առաջ, ազգայիններու ընտրեալ բազմութիւն մը ողջերթ մաղթելու համար Վեհ. Կաթողիկոսին լիազօր ներկայացուցիչ եւ Ազգ. Պատուիրակութեան Նախագահ՝ Վսեմ. Պօղոս Փաշա Նուպարի։

Ժամը 6ին Ն. Վսեմութիւնը կայարան հասաւ եւ մինչեւ մեկնումը տեսակցութիւններ ունեցաւ Ն. Բ. Սուլթանին կողմէ ղրկուած մասնաւոր ներկայացուցիչին, Զօրավար Մաքսուէլի փոխանորդին, Թեմիս Առաջնորդ Գեր. Թորգոմ Եպս.ի, Վսեմ. Եաղուպ Արթին Փաշայի, ինչպէս նաեւ Երեսփ. Ժողովի եւ ուրիշ ազգային մարմիններու անդամներուն հետ։

Երբ ժամը 6.15ին շոգեկառքը շարժեցաւ, ներկաներուն կողմէ բարձրացաւ «Կեցցէ՛ Նուպար Փաշա» աղաղակը, որ իրապէս Գահիրէի Հայ ժողովուրդին ստուար մեծամասնութեան անկեղծ ու սրտագին զգացումները կը թարգմանէր։

* * *

Գահիրէի Թեմական Ժողովին անդամները Ժողովոյ վերջին նիստին ստորագրած էին յարգանքի, համակրութեան եւ մաղթանաց ուղերձ մը առ Ժողովին պատուապետ եւ Ազգ. Պատուիրակութեան Նախագահ Վսեմ. Պօղոս Փաշա Նուպար։ Այս ուղերձը կայարանին մէջ անձամբ Փաշային յանձնեց Առաջնորդ Գեր. Թորգոմ Սրբազան, որ Պէնհայէն Ն. Վսեմութեան կողմէ ստացաւ շնորհակալութեան հեռագիր մը։

* * *

Նոյն օրը, Կիրակի առաւօտ, Պէյնէլ-Սուրէնի Ս. Աստուածածին եկեղեցին մէջ Գեր. Առաջնորդ Սրբազանը հմտալից եւ գեղեցիկ քարոզ մը խօսելով մեկնաբանեց Խաչի խորհուրդը իբրեւ մարմնացում տառապանքի եւ միջոց փրկութեան։ Յիշատակեց Վեհ. Կաթողիկոսին հեռագիրը, Հայաստանի ցաւագին գրութիւնը, Պօղոս Փաշա Նուպարի պաշտօնը, եւ ներբողն ընելով Եգիպտոսի եւ բովանդակ հայութեան յոյժ պատուարժան մեծ հայուն մտքի եւ հոգւոյ զօրութեանը, հրաւիրեց ներկայ ժողովուրդը միասին «Ճանապարհ» երգել եւ «Տէր ողորմեա» ըսել, աղօթելով առ Աստուած որ հաճի զօրավիգ ըլլալ եւ յաջողութեամբ պսակել փաշային ազգաշահ գործունէութիւնը։

Բարեպաշտ ժողովուրդը միաձայն աղօթքով եւ «ամէն»ներով ձայնակցեցաւ Ս. Առաջնորդ Հօր։

* * *

Զագազիգէն հետեւեալը կը գրեն մեզ.

«Վսեմ. Պօղոս Փաշա Նուպարի՝ Հայկական Դատի պաշտպանութեան համար Եւրոպա մեկնելուն առթիւ, Զագազիգի հայ գաղութը լաւագոյն գաղափարը յղացած էր կայարանէն անցած միջոցին յաջողութեան բարեմաղթութիւններով եւ երախտագիտական արտայայտութիւններ ընել Նորին Վսեմութեան։

Զագազիգի ազգայինները լսելով թէ՝ Նորին Վսեմութիւնը Կիրակի, 2 Մայիս, երեկոյեան ժամը 6.15ին Գահիրէէն ճեպընթացով Բոր-Սայիտ պիտի մեկնի, անմիջապէս Ազգ. վարժարանի մէջ միթինկ մը գումարեցին եւ միաձայնութեամբ որոշեցին որ երկսեռ ազգայիններ ներկայ գտնուին կայարան, եւ իրենց կողմանէ ընտրուած պատգամաւորութեան մը միջոցաւ ուղերձ մը եւ վարժարանի սանուհիներէն միոյն ձեռքով ալ ծաղկեփունջ մը նուիրեն Փաշային։

Երեկոյեան ժամը 7ին արդէն 150ի մօտ երկսեռ ազգայիններ (գրեթէ Զագազիգի բոլոր գաղութը) կայարան խուժած ըլլալով՝ զինուորական կարգապահութեամբ շարուած անհամբեր կ՚սպասէին շոգեկառքի հասնելուն։ Կէս ժամ յետոյ հասաւ կառախումբը որ կը բերէր Նորին Վսեմութիւնը։ Իրեն կ՚ընկերակցէր իր քարտուղար Տիար Վահան Մալէզեան։ Բուռն ծափահարութեամբ ողջունուեցաւ գալուստը։

Պատգամաւորները՝ Տիարք Ի. Մէօթէմէտեան, Յ. Խարբերդեան, Յ. Ճէյէրճեան եւ Յ. Սանտալեան, ներկայացան Ն. Վսեմութեան։ Տիար Խարբերդեան զգածուած շեշտերով կարդաց ուղերձը։ Ընթերցման միջոցին Վսեմ. Փաշային դէմքին վրայ բացորոշ կը նշմարուէին յուզման արտայայտութիւններ։ Ուղերձը վերջանալուն՝ վարժարանի սանուհիներէն Օրիորդ Նուարդ Երամեան, Գահիրէէն մասնաւորապէս յանձնարարուած ծաղկեփունջը ներկայացուց Նորին Վսեմութեան, որ զայն շնորհակալութեամբ ընդունելով գգուանօք համբուրեց փոքրիկ սանուհին։ Ապա ժողովրդեան դառնալով ըսաւ. «Հայրենակիցնե՛ր, առ այժմ ոչինչ ունիմ ըսելիք. աղօթեցէ՛ք եւ յաջողութիւն մաղթեցէք. երբ Աստուծմով յաջողինք, վերադարձին պահեցէ՛ք ձեր ուրախութիւնը. ես ալ կը պահեմ իմ շատ մը ըսելիքներս»։ Արդէն շոգեկառքը կը սուլէր եւ կը հեռանար ժողովուրդին բուռն ծափահարութեանց մէջ, որոնց Նորին Վսեմութիւնը կը պատասխանէր ձեռքի նշաններով։

Յաջորդ Երկուշաբթի առաւօտ, Բոր-Սայիտէն ստացանք շնորհակալութեան հեռագիր մը, որուն թարգմանութիւնը հետեւեալն է.

«Խարբերդեան, վասն Զակազիգի եւ Իպրահիմիէի Հայ գաղութներուն.— Անկեղծ շնորհակալութիւն յայտնելով ձեր համակրական ցոյցին համար որմէ յոյժ զգածուեցայ եւ որ ձեզի ներշնչուած էր ձեր հայրենասիրական զգացումներէն, զայն բարենշան կը համարիմ մեր դատին յաջողութեան համար՝ որուն կրնաք վստահ ըլլալ թէ իմ ամբողջ ուժերովս պիտի աշխատիմ. Պօղոս Նուպար»։ —

* * *

Վսեմ. Պօղոս Նուպար Փաշա եւ Տիար Վ. Մալէզեան երկուշաբթի մեկնեցան Բոր-Սայիտէն անգլ. շոգենաւով Մարսէյլ, ուր հասած են հաւանօրէն ուրբաթ 7 Մ[illegible]ն։

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ Պ. ՎԵՆԻԶԷԼՈՍ

Ընթերցողները կը յիշեն այն մեծ խանդավառութիւնը որով ողջունուեցաւ [illegible] Յունաստանի հրաժարեալ նախարարապետ Ելեւթերիոս Վէնիզէլոսի եգիպտաբնակ բոլոր օտար գաղութներու կողմէ։

Հոս նպատակ չունինք նկարագրելու այն փառաւոր եւ արժանավայել ընդունելութիւնը որով քաղաքս Յոյն գաղութը պատուեց Արեւելքի մեծագոյն քաղաքագէտը, ոչ ալ այն հոյակապ համակրական ցոյցերը, որոնք տեղի ունեցան ի պատիւ իրեն անխտիր ամէն շըրջանակներու կողմէ, սկսեալ Ն. Բ. Սուլթանէն մինչեւ վերջին համեստ քաղաքացին։

Հայերը բնականաբար լուռ հանդիսատես չէին կրնար մնալ եւ չմնացին այս ամէն արտայայտութեանց հանդէպ։

Գահիրէի մէջ Գեր. Առաջնորդ Սրբազանը Եգիպտահայ գաղութին կողմէ փութաց բարի գալուստ մաղթել Հելլէն մեծ քաղաքագէտին։ Նոյնպէս Ն. Վսեմութիւն Պօղոս փաշա Նուպար այցելելով Վէնիզէլոսին երեք քառորդ ժամու խիստ շահեկան տեսակցութիւն մ՚ունեցած է անոր հետ՝ օրուան հարցերուն, ի մէջ այլոց հայկական խնդրի այժմեան փուլին վրայ եւ խորունկ հիացումի տպաւորութեան տակ հրաժեշտ առած է մեծ հիւրէն։

Իսկ Աղեքսանդրիոյ գաղութին կողմէ Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Ռուբէն քահանայ Գարիկեան, Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ Տիար Ալեքսան պէյ Ճէվահիրճեան եւ Գանձապետ Տիար Գէորգ Մէրամէթճեան, ընկերակցութեամբ Տիար Մ. Տամատեանի, Ապրիլ 28ին ներկայացան Մ. Վէնիզէլոսին եւ հետեւեալ ուղերձը մատուցին իրեն.

Տէր Նախագահ,

Աղեքսանդրիոյ Հայ համայնքը պատիւ ունի Ձեզ ներկայացնել իր խորին մեծարանաց հաւաստիքը եւ միանգամայն իր ջերմ սքանչացման զգացումները այն հոյակապ գործին հանդէպ զոր դուք կատարեցիք ո՛րչափ մարդկութեան բարիքին նոյնչափ Հելլէն քոյր ազգութեան մեծագոյն բարեբաստութեանը համար։

Հին ժամանակներէ ի վեր Ձեր հայրենիքը եւ մերինը չեն դադրած ունենալէ սերտ յարաբերութիւններ, որոնք կ՚ընդգրկեն մարդկային գործունէութեան բոլոր մարզերը։ Մեզի համար մանաւանդ հաճելի է յիշել այստեղ որ մենք եւս, Արեւմուտքի մեծագոյն ազգերուն հետ միասին, եւ անոնցմէ շատ առաջ, ստացանք Յունական քաղաքակրթութեան ճառագայթումը։ Սակայն միայն անցեալին կապը չէ՛ որ մեզ կը միացնէ. [illegible]՝ յորում այնքան երկար ժամանակ ապրեցան Օսմանեան պետութեան Յոյն եւ Հայ ազգաբնակութիւնները, օտարին աւելի լուծը՝ որուն տակ հեծեցին երկուքն ալ, եւ իրենց հասարակաց տենչանքները այդ լուծէն ազատագրուելու, եւ այս ամէնուն հետ մէկտեղ՝ Արեւելքի մէջ Քրիստոնէական քաղաքակրթութեան յառաջապահները ըլլալնուն համոզումը, իրարու մերձեցուցած էին Ձեր փառաւոր ազգը եւ մերը։ Այս պատճառաւ էր որ, Տէ՛ր Նախագահ, բովանդակ Հայաստանը եղբայրաբար հրճուեցաւ այն բարեյաջող արդիւնքներուն համար զորս ձեռք բերաւ Յունաստան ճնշողին դէմ իր մղած յամառ պայքարին մէջ, եւ դարձեալ նոյն պատճառաւ է որ՝ մեր ժողովուրդին դժբաղդութիւնները ցաւագին արձագանգ մը գտան Ձեր սիրտերուն մէջ որոնք մեզի այնքան հիւրընկալօրէն բացուեցան, սկսեալ մեր սուգի տարիներուն թուականէն մինչեւ նորագոյն առիթ մը յորում Դուք անձամբ մեծ գործօն համակրութիւն մը ցոյց տուիք դէպի մեր դատը։ Ինքզինքնիս բարեբաղդ կը համարենք, Տէր Նախագահ, որ առիթը կ՚ունենանք այդ մասին մեր խորին շնորհակալիքը մատուցանելու Ձեզի, միանգամայն ջերմագին մաղթանքներ ընելով Ձեր թանկագին կենաց պահպանութեանը համար, ինչպէս նաեւ Ձեր փառապանծ հայրենիքին Մեծ Գաղափարին կատարեալ իրականացմանը համար»։

Մ. Վէնիզէլոս խիստ զգածեալ կերպով պատասխանելով այս ուղերձին, [illegible] պատգամաւորութեան այն ջերմ համակրութեան համար զոր կը տածէ միշտ դէպի քոյր Հայ ազգութիւնը որուն քաշած տառապանքները իրաւամբ զինք կ՚արժանացնեն լաւագոյն բաղդի մը։ «Ազգի մը համար, աւելցուց ոգեւորեալ շեշտով մը, ամենէն թանկագին բարիքը Ազատութիւնն է։ Բոլոր սրտովս քոյր Հայ ազգին կը մաղթեմ ազատութիւն, ինքնավարութիւն, անկախութիւն։ Այսօր այս մաղթանքները կ՚ընեմ Ձեզի իբրեւ սովորական անհատ մը, սակայն եթէ ապագային պատահի որ պաշտօնի վրայ գտնուիմ եւ կարծուի թէ իմ որեւէ մէկ ծառայութիւնս կրնայ օգտակարութիւն մ՚ունենալ Ձեր դատին, այնչա՛փ յօժարութեամբ եւ սիրով պիտի ընեմ այդ ծառայութիւնը ո՛րչափ եթէ իմ ազգիս համար եղած ըլլար»։

Տեղական գրեթէ բոլոր թերթերը, մանաւանդ անոնք որ ֆրանսերէն եւ յունարէն լեզուով լոյս կը տեսնեն, հրատարակած էին Հայ պատգամաւորութեան այցելութիւնն ու իր ներկայացուցած ուղերձին պատճէնը։ Թախիտրոմոս, իր շաբաթական տեսութեան մէջ անդրադառնալով անոր վրայ, համակրանքի ջերմ բառերով ողջունած էր Հայութիւնը, աւելցնելով թէ Յոյն եւ Հայ ազգերը արդարեւ Արեւելքի մէջ քաղաքակրթութեան ռահվիրաները եղած են եւ են ներկայիս։

Սոյն այցելութենէն քանի մը օր վերջ մեր բարեկամն ու աշխատակիցը Միքայէլ Կիւրճեան Պուրս Էժիպսիէնի մէջ հրատարակեց «Վէնիզէլոսի ժպիտը» վերնագրով գեղեցիկ արձակքերթուածը որ մեծապէս գնահատուեցաւ եւրոպացի ընթերցողներու կողմէն։

ԹՈՒՐՔ Բ[illegible]

ՏԽՈՒՐ ԿԱ[illegible]

ՀԱՅԱՍՏ[illegible]

Սոյն վերնագրի [illegible]
Sera իտալական թ[illegible]
սեւեալ թղթակցու[illegible]
կութիւններ կը պա[illegible]
բանակին՝ նոյնպէս [illegible]
արդի կացութեան [illegible]
բազմի մանակցելէն [illegible]
կութիւն կը հասնի երկ[illegible]
ալ ԱՐԵՒի ընթերցողները
պիտի կարդան սոյն թղթա[illegible]

Ցաւալի է որ շատ [illegible]
չընծայուիր Հայաստանի գա[illegible]
եւ Կովկասի շրջանին մէջ Թ[illegible]
տին վրայ տեղի ունեցող ը[illegible]
րուն։ Ոչ ոք գիտէ թէ ի՛նչ [illegible]
դառնայ հոն։

Մենք այստեղ աշխարհէն [illegible]
ենք կարծես, եւ սակայն հոս է [illegible]
ւանդ որ պատերազմը զգալի կ՚[illegible]
բոլոր սարսռազդեցիկ ողբերգա[illegible]
թեամբը եւ աղէտներովը։ Թուր[illegible]
Ռուսիոյ միջեւ պատերազմը՝ [illegible]
Սեւ Ծովու հարաւակողմը՝ ունե[illegible]
մեծ հակազդեցութիւնը աւելի ք[illegible]
լուր։ Սարսափելի ամպրոպ մը [illegible]
անցաւ այս կողմերէն եւ աղեխարշ[illegible]
ցութիւն մըն է որ կը մնայ հիմա [illegible]

Անհուն ողբերգութիւն մըն է [illegible]
[illegible] Ամբողջ արեւե[illegible]
եան Հայաստանը սուգի մէջ է. [illegible]
բում, կոտորած, նահճիր, տարափոխիկ հիւանդութիւններ, աղէտ, թշուառութիւն եւ թշուառութիւն։ Քաղաքները գերեզմանատունի եւ հիւանդանոցի բնոյթը կ՚ընդունին։ Քնքուշ եւ հեզաւոր Տրապիզոնը, որ երբեմն տեսաւ Ալե[illegible] Կոմնենոսեանքը եւ յետոյ [illegible] Սեւ Ծովու մայր ափերուն վրայ ծն[illegible] Կայսրութեան [illegible] ապականութեան մէջ, այսօր ոչնչացած է եւ իր բնակիչները զինք լքելով կը փախչին։ Կովկասի յարձակողական կռուին մէջ Թուրք բանակին կրած ձախողումները — [illegible] ձախողումները — այս կողմ [illegible] սարսափահար, պարտուած եւ վիրաւոր զինուորներու [illegible] այն Թուրք բանակին որ խլացած էր Ռուսական սահմանէն անդին։ Զօրս հազար զինուորներ հիւանդ կամ վիրաւոր, այստեղ ղրկուեցան Երզնկէն եւ Տրապիզոնի սահմանագիծէն, ու դեռ ուրիշներ կը հասնին ամէն օր [illegible]։ Իշխանութիւնները ենթադրեցին որ Տրապիզոն քաղաքը կարող է ութ հազար հիւանդ հիւրընկալել. այս պատճառաւ է որ հազարաւոր թշուառներ, կմախք դարձած, ամէն օր կը հասնին Արեւմտեան Հայաստանէն։ Բայց ինչ որ ալ ըլլայ թիւը, դէպի Սեւ Ծովի այս քաղաքը ուղղուող հիւանդներուն, անշուշտ կարելի պիտի չըլլայ երբեք ամփոփել զինուորական իշխանութեանց նախատեսած թիւը, քանի որ մահը՝ [illegible] կանոնաւորութեամբ մը [illegible] կը պատրաստէ նորեկներուն եւ անոնց որ ճամբան են։ Տրապիզոնի մէջ [illegible] հարիւրաւոր մահեր կ՚արձանագրուին. ժանտատենդը, ծաղկախտը եւ ուրիշ շատ մը հիւանդութիւններ աւեր [illegible] գործեն քաղաքին մէջ։ Բժիշկներն ու [illegible] անգամ զերծ չեն մնար [illegible] հիւանդութիւններէն։ 60,000 բնակիչներու եւ հազարաւոր վիրաւորներու համար միայն հինգ բժիշկ կայ։ Առողջապահական պիտոյքներու պաշարը [illegible] է. հակա[illegible] գեղերը [illegible] կը պակսին. ժանտատենդը կը ճարակէ [illegible] արագութեամբ մը։ Վէրքեր[illegible] չի դարման ունելով քաղցկեղի կը փոխուին։ Ա[illegible] ամէնը ցաւալի է ու աղեխարշ է պարզապէս։

Կը կարծէին թէ կարելի էր առաջքը առնել համաճարակներուն, բայց անկա[illegible] պատրանք մըն էր։ Ո՞թէ կարելի է յուսալ թէ համաճարակ[illegible]
նայ երբ ըսեմ թէ հ[illegible]
քաղաքին կեդր[illegible]